

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Biudžetinė įstaiga, K. Kalinausko g. 7, 03107 Vilnius, tel. 8 658 18 504,
el. p. info@nsa.smm.lt, <http://www.nsa.smm.lt>
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 305238040

Asociacijai „Lituanistų sambūris“

Į 2022-06-21 Nr. GD-2790(1.6)

DĖL LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS PROGRAMOS PROJEKTO

Atsakydami į asociacijos „Lituanistų sambūris“ 2022 m. birželio 21 d. raštą Nr. GD-2790(1.6) „Dėl Lietuvos kalbos ir literatūros bendrosios programos projekto“, dėkojame už atsiųstas pastabas Lietuvos kalbos ir literatūros programos projektui ir paeiliui atsakome į visus pateiktus siūlymus.

1. „Nepasiūlius mokytojui semantinių aspektų, parodančių, kas sieja skirtingus kūrinius, programa ir liks tik autorių ir kūrinių sąrašu.“

5–9 kl. programos projekte turinys yra pateiktas pagal siūlomas temines grupes. Pačios teminės grupės numato konkretų tekstų skaitymo aspektą. 10–12 kl. programos projekto turinys (privalomi ir pasirenkamieji kūriniai) dėstomas chronologiniu principu, pagal kultūros epochas. Mokiniai mokosi atpažinti konkrečiau laikotarpio kultūros bruožus konkrečiame literatūros kūrinyje. Esame tikri, kad kultūros epochos reprezentavimo aspektas yra pakankamas. Papildomus semantinius aspektus kūrinyje turėtų atrasti ir atpažinti pats jo skaitytojas.

2. „Gerai apgalvotas privalomos literatūros branduolys turi perteikti sistemą, kaip nuosekliai, atsižvelgiant į mokinių brandos tarpsnius, supažindinti su reikšmingiausiais lietuvių ir visuotinės literatūros kūriniais, asmenybėmis ir kontekstais.“

5–9 klasių literatūrinio ugdymo turinys formuotas maksimaliai atsižvelgiant į mokinio amžiaus tarpsnius: parinktos teminės kūrinių grupės pagal vyraujančius paauglių literatūros žanrus ir šio amžiaus mokiniams svarbią tematiką (socialiniai, etiniai ir kiti klausimai literatūroje). Pagal programos koncepciją nenumatyta paaugliams dėstyti akademinio kanono ar kultūros asmenybių biografijų („reikšmingiausių lietuvių ir visuotinės literatūros kūrinių, asmenybių ir kontekstų“). 10–12 klasių kursas savyje talpina svarbiausius kanoninius lietuvių ir pasaulio literatūros kūrinius.

3. „II–IV gimnazijos klasėse būtina nurodyti ne tik privalomus, bet ir kontekstinius autorius, kurie galėtų būti laisvai pasirenkami. Programos turinio dalyje reikalingi aspektai, parodantys, kas sieja skirtingus kūrinius. O ir dėl siūlomų privalomų pasirinkti autorių kūrinių dar derėtų pasvarstyti, pavyzdžiui, ar tikrai Lietuvos mokiniai turėtų likti neskaityę W. Shakespeare'o „Hamleto“.

10–12 klasių kurse yra sudaryta galimybė mokytojui rinktis kūrinius iš kelių ar net keliolikos siūlomų variantų, todėl programos autoriai nematė reikalo pateikti dar vieną „kontekstinių kūrinių“ sąrašą.

Konkreto laiko tarpio kūrinius sieja tas pats istorinis laikotarpis, ta pati kultūrinė epocha su visais specifiškai jai būdingais bruožais.

V. Šekspyras (W. Shakespeare) parašė ne vieną vertingą dramos kūrinių, todėl mokytojui palikta teisė pačiam pasirinkti, kurį iš jų analizuoti su mokiniais klasėje.

4. „Lietuvos literatūros nereikėtų griežtai atskirti nuo lietuviškai rašytos literatūros, nes šiuos tekstus jungia bendras kultūrinis ir istorinis kontekstas, kuris šioje Programoje yra nutylėtas. Kodėl Programos rengėjai nusprendė Bibliją priskirti Viduramžiams, atsisakyti pasaulinio Romantizmo? Kodėl lietuvių kalbos ir literatūros programoje nutarta sustiprinti rusų literatūros pozicijas, neįtraukiant nė vieno ukrainiečių, latvių, estų autoriaus literatūros kūrinių?“

Kitakalbė Lietuvos literatūra ne vieną kartą yra įvardyta programos projekte. 8 klasėje net atskira potėmė skirta kalbinei ir tarminei Lietuvos literatūros įvairovei.

10 klasės literatūrinio ugdymo turinys struktūruojamas pagal kultūrinės epochas. Biblija pati savaime nėra kultūrinė epocha. Tai pamatinis Vakarų civilizacijos kultūros tekstas, be kurio neįmanoma adekvačiai suvokti Viduramžių literatūros. Antikai priskirti Bibliją šiame programos projekte būtų keblu, nes klasikinio laikotarpio antikinės literatūros kanonas formavosi veikiamas ne krikščionybės, bet senovės graikų ir romėnų mitologijos.

Romantizmo autorių grupėje yra ir vienas iškiliausių pasaulio literatūros klasikų A. Mickevičius (A. Mickiewicz).

Programos projekte minimi tik pasaulio literatūros kanonui priskiriami iškiliausi rusų literatūros kūriniai. Pagal paminėjimų skaičių programos projekte jie gerokai atsilieka nuo anglų, prancūzų ar vokiečių literatūros kūrinių. Pasaulio literatūros kūrinių atranka vykdyta ne pagal tautinį ar rasinį, bet pagal meniškumo ir svarbos literatūros tradicijai kriterijų.

5. „Programa turi aiškiau atspindėti kalbos suvokimo, vertinimo ir vartojimo pokyčius XXI amžiuje: didesnę dėmesį būtina skirti kalbos ir jos elementų vartojimo tikslingumui, kalbos ir gyvenimo sąsajoms.“

Kalbos programos temos, ypač tos, kurios susijusios su kalbos vartojimu, atliepia XXI a. pokyčius: daug dėmesio skiriama kalbėjimui ir rašymui aktualiomis temomis, pabrėžiami individualūs mokinių poreikiai, ugdomi mokinių gebėjimai suvokti įvairių stilių, žanrų tekstų kalbinę

raišką, atpažinti propagandos, manipuliacijų raišką. Programoje pateikiamuose pasiekimų lygių aprašuose akcentuojamas įvairių kalbinių veiklų tikslingumas ir aktualumas (pvz., atliekant kalbinius tyrinėjimus).

6. „Turi būti visiška dermė tarp to, ko mokoma, ir to, kas vertinama. Šiuo metu kalbos ir literatūros programa ir vertinimas yra dvi visiškai atskiros sistemos. Teksto kūrimo (rašymo) užduotis turėtų būti įtraukta vertinant ir žemesnių klasių mokinių lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimus.“

Rengiant programą buvo laikomasi nuostatos, kad turi būti vertinama tai, ko mokoma. Būtent todėl programos 34.6 papunktyje teigiama: „Vertinama ir skatinama įsivertinti visų lietuvių kalbos ir literatūros sričių gebėjimus: kaip mokinys išmoko klausytis kitų, kaip pats geba kalbėti ir kalbėtis, kaip skaito ir supranta skaitomus tekstus, kaip geba pats rašyti ir kurti tekstus, kiek suvokia kalbą kaip socialinį reiškini, pažįsta lietuvių kalbos sandarą.“ Siūloma dienyne fiksuoti, kad ne mažiau kaip 25 proc. galutinio įvertinimo sudaro vertinimas už mokinio atliktas kalbėjimo ir klausymo užduotis, ne mažiau kaip 25 proc. – už skaitymo ir teksto suvokimo užduotis, ne mažiau kaip 25 proc. – už rašymo ir teksto kūrimo užduotis, kurios atliekamos pagal bendrosiose programose apibrėžtus pasiekimų reikalavimus ir rekomendacijas.

Baigiamajame konkurse planuojama, kad pirmas tarpinis įvertinimas bus skirtas kalbėjimo vertinimui, antras – teksto skaitymo ir supratimo, paskutinis – baigiamasis – įvertinimas bus skirtas teksto kūrimui.

Direktorė

Rūta Krasauskienė